Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Neveléstudományi Intézet, Szakdidaktikai Tanszék

Óvodapedagógus alapképzési szak, levelező

Belső témavezető: Nagyné dr. Árgány Brigitta

Pap Zsuzsanna

A zenei hallás játékos fejlesztése óvodáskorban

A dolgozat írása alatt - ismét - bebizonyosodott, hogy zene körül vesz minket mindennapi életünk során. Fontosnak tartom a zenei nevelést, mert hiszem, hogy jobb, értékesebb emberré formál minket. Egyfajta eszköz, mellyel minden érzésünket ki tudjuk fejezni. Szerencsés az a gyermek, akinek a zene az életének szerves része. Ehhez nyújt nagy segítséget az intézményes nevelés, esetünkben az óvoda.

Zenés mesék, játékok az óvodában tárgykörön belül, a zenei hallás játékos fejlesztésére esett a szakdolgozatom témájának választása. Kérdőíves kutatásom során arra kerestem a választ, hogy az óvodapedagógusok a zenei képességek fejlesztése során mennyire tartják fontosnak a zenei hallás területeinek fejlesztését, illetve kíváncsi vagyok arra, hogy milyen szakirodalmat, eszközöket használnak az ének- zene foglalkozások során.

Célom volt egy játékgyűjtemény összeállítása – saját eszközök készítésével, melyek segítségével játékosan tudjuk fejleszteni az óvodáskorú gyermekek zenei hallását. Varázslatos számomra, hogy az otthon fellelhető dolgokból, milyen fantasztikus a maga módjában viszont egyszerű eszközöket tudunk készíteni és felhasználni az óvodai tevékenységek során. A gyermekek nagyon nyitottak és fogékonyak minden újra. Igyekeztem olyan játékokat összeválogatni és olyan eszközöket készíteni, amiknek a segítségével szórakoztatóbbá tudom tenni az ének- zene tevékenységet. A közös zenéléssel sikerélményt, önbizalmat tudok adni a gyerekeknek.

A szakirodalmak feldolgozása során megismerhettük többek között a zenei nevelés feladatát, célját. Kitértem a néphagyomány ápolásának fontosságára. Írtam a zene hatásáról az emberre. Többek között az emberi agy működéséről és arról, hogy a mindennapos zenei nevelés milyen pozitív hatással van az agyműködésre. A zenei nevelésre komplexen kell tekintenünk, hiszen szorosan összefügg a mozgásfejlődéssel, a pszichikus funkciókkal és szociális

érettséggel is. A következő fejezetben ismertettem a zene hallás fejlesztésének területeit. Olvastam tanulmányokat a zenei képességek fejlődéséről.

Az óvodai munkába történő alkalmazás során című fejezetben kitértem az általános emberi tulajdonságokra, zenei képzettség feltételeire és a pedagógiai munka minőségére is.

A szakirodalom feldolgozása során értékes és hasznos információval lettem gazdagabb, amelyek megerősítettek abban, hogy igenis kiemelt figyelmet kell fordítani már az óvodáskorú gyermekek zenei nevelésére is.

Önálló kutatásom folyamán a zenei hallásfejlesztés fontosságára szerettem volna felhívni a figyelmet óvodáskorban. Kérdőíves kutatásom során kerestem a választ arra, hogy az óvodapedagógusok mennyire tartják fontosnak a zenei hallás területeinek fejlesztését, továbbá érdekelt milyen szakirodalmakat, segédanyagokat használnak fel e területen, illetve, hogy készítenek-e saját eszközöket az ének- zenei tevékenységhez és a zenei hallás fejlesztéséhez.

Kutatásom során kvantitatív kutatási módszerrel dolgoztam. Az információgyűjtést megkérdezéssel végeztem el, kutatásom eszközeként a kérdőíves módszert választottam. A kérdőívem óvodapedagógusoknak készült. A kérdőív első felében általános kérdéseket tettem fel, rákérdeztem arra is, hogy a válaszadó mennyi ideje dolgozik óvodapedagógusként, valamint, hogy milyen típusú óvodai csoportban dolgozik. Milyen rendszereséggel valósul meg a zenei tevékenység az óvodában. A következő szakaszban a kérdéseim az ének-zene tevékenységen belül leginkább a zenei hallás fejlesztésre vonatkoztak. Milyen szakirodalmat használ, vesz igénybe a zenei hallásfejlesztéshez, illetve milyen eszközökkel dolgozik. Használ-e hangszereket óvodapedagógusként és milyen gyakorisággal, továbbá gyermekhangszereket és milyen céllal. Több kérdésem arra irányult, hogy a hangszerhasználat milyen zenei képességet/képességeket fejleszt, továbbá a zenei hallásfejlesztés területei közül melyre/ melyekre fektet nagyobb hangsúlyt óvónőként. Skálán kellett jelölni, hogy mennyire tartja fontosnak a zenei hallás fejlesztését óvodáskorban, valamint mely pedagógiai alapelveket, módszereket tartja legfontosabbnak és melyeket nem annyira fontosnak.

A kérdőív alkalmazása jó választásnak bizonyult annak ellenére, hogy egy hónap alatt, mindösszesen 51 kitöltésre került sor, megfelelő mennyiségű információhoz jutottam. A fontosabb eredmények a következők. A kitöltők 33,3%-a pályakezdő, 29,4%-a pedig 20 évnél több ideje dolgozik óvodapedagógusként. Az óvodai csoport típus összetételre vonatkozó eredmény: a legtöbben vegyes életkorú csoportban dolgoznak (70,6%). A kitöltők többségénél, azaz 47,1%-nál hetente, 45,1%-nál naponta, míg 3,9 – 3,9%-nál hetente kétszer, valamint havonta valósul meg zenei tevékenység az óvodában.

A válaszadók közül 48 fő a zenei hallás fejlesztési területeit leginkább a zenehallgatáshoz és énekes játékhoz, 38 fő a gyermektánchoz/ mozgáshoz, 26 fő a mondókához, 21 fő pedig az ölbeli játékokhoz – mint nevelési területhez tudja leginkább kapcsolni. Az énekes játék, zenehallgatás, mondóka színterein minden alkalommal megvalósul zenei hallás fejlesztése a válaszadók körében. Gyakran valósul meg a mondóka, gyermektánc/ mozgás, illetve zenehallgatás alkalmával. A zenei tevékenységek során a legtöbb válaszadó az énekes játékok kellékeit (47 fő) és hangszereket (45 fő), illetve bábokat (30 fő) használ. A kártyák felhasználását csupán csak 12 fő jelölte meg. Az egyéb válaszadás (4 fő) között szerepelt továbbá a színes Ulwila hangszerek, zene kocka.

A zenei nevelés során a válaszadók 96,6%-a használ (gyermek)hangszereket, mely véleményem szerint kimagasló eredmény, 3,9%-uk pedig nem használ sohasem hangszert. Óvodapedagógusként a hangszerhasználat célja elsősorban a zenei érdeklődés felkeltése, a zenei képességek fejlesztése, valamint a dalkíséret. Arra a kérdésemre, hogy a hangszerhasználat mely zenei képességet, képességeket fejleszti a legtöbb válaszadó a zenei hallást és a ritmusérzéket jelölte be. Ezt követte a sorban a zenei alkotókészség és zenehallgatásra nevelés. A sort végül az éneklési készség és zenei formérzék zárta. óvodapedagógusként mely zenei hallás fejlesztési terület(ek)re fektetnek nagyobb hangsúlyt: a halk és hangos közötti különbséget, a magas és mély hang különbséget, belső hallás fejlesztése került. Ezt követte a hangszínek felismerése és megkülönböztetése. Egyéb válaszlehetőségként írták a gyors és lassú hang érzékeltetése.

Megállapítható, hogy a fent említett zenei hallás képességfejlesztési területekre komplexen tekintenek az óvodapedagógusok, hiszen ez mindennek az alapja. A zenei hallás fejlesztésének fontosságát Likert skálán volt szükséges jelölni a válaszadóknak. Ez alapján kiderült, hogy a válaszadók 94,1%-a nagyon fontosnak, fontosnak tartja a gyerekek zenei hallásának fejlesztését már óvodáskorban is.

Az óvodapedagógusok szinte kivétel nélkül azt gondolják, hogy kisgyermekkorban kell megalapozni a zenei hallást. A zene az alapja a mozgásnak, ritmikus sorok létrehozásának, amely matematikai készségek fejlesztéséhez teszi le az alapokat. Fontos, hogy a gyerekek különbséget tudjanak tenni a tiszta és hamis hangok között, mely segíti a gyerekeket későbbiekben a minőségi zene megtalálásában is.

Az eredmények azt mutatják, hogy az óvodapedagógusok nagy hangsúlyt fektetnek a gyerekek zenei hallásának fejlesztésére, amely során elsődlegesen a játékosság és gyakorlás, továbbá a fokozatosság és rendszeresség, mint pedagógiai alapelve(ke)t, módszer(eke)t alkalmazzák.